

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

KLASA: 022-03/24-12/16
URBROJ: 50301-04/32-24-16

Zagreb, 6. rujna 2024.

Hs**NP*021-03/24-09/30*50-24-4**Hs

REPUBLIKA HRVATSKA
95 - HRVATSKI SABOR
ZAGREB, 09. 09. 2024. Sy. Marka 6

Primljeno:	
Klasifikacijska oznaka:	Org. jed
021-03/24-09/30	65
Uredbeni broj:	Pri. / Vrij.
50-24-4	- -

PREDSJEDNIKU HRVATSKOGA SABORA

PREDMET: Izvješće o radu pravobraniteljice za ravnopravnost spolova za 2023. godinu - mišljenje Vlade

Veza: Pismo Hrvatskoga sabora, KLASA: 021-03/24-09/30, URBROJ: 65-24-3, od 20. svibnja 2024.

Na temelju članka 122. stavka 2. Poslovnika Hrvatskoga sabora („Narodne novine“, br. 81/13., 113/16., 69/17., 29/18., 53/20., 119/20. - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 123/20. i 86/23. - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske), Vlada Republike Hrvatske o Izvješću o radu pravobraniteljice za ravnopravnost spolova za 2023. godinu, daje sljedeće

MIŠLJENJE

Vlada Republike Hrvatske u odnosu na Izvješće o radu pravobraniteljice za ravnopravnost spolova za 2023. godinu, koje je predsjedniku Hrvatskoga sabora podnijela pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, aktom od 29. ožujka 2024., ukazuje na sljedeće:

U okviru poglavlja III. Analiza po područjima, područje 1. „Zapošljavanje i rad“, dijela 1.1. „Zaposlenost i radna aktivnost“ (str. 37), dijela 1.4. „Zaključno razmatranje i preporuke“ (str. 47) te u Sažetku Izvješća (str. 9) pravobraniteljica ističe navode o prekarnom radu u Republici Hrvatskoj, te su prikazani podaci Hrvatskog zavoda za zapošljavanje o izlascima iz evidencije nezaposlenih osoba temeljem radnog odnosa. U odnosu na predmetne navode Vlada Republike Hrvatske ukazuje kako ti podaci ne predstavljaju prave pokazatelje prekarnog rada niti zaposlenosti u Republici Hrvatskoj, budući da se sve zaposlene osobe nisu prethodno nalazile u evidenciji nezaposlenih. Slijedom navedenoga, Vlada Republike Hrvatske ističe važnost navođenja službenih podataka matične evidencije Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, o osiguranicima prema vrstama ugovora o radu te ukazuje na činjenicu da je tijekom 2023. prosječno u matičnoj evidenciji Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje bilo 347.797 osoba odnosno 21,04 % osiguranika prijavljenih na ugovor o radu na određeno vrijeme, prema čak 1.305.123 osobe, odnosno 78,96 % osiguranika prijavljenih na ugovor o radu na neodređeno vrijeme. Vlada Republike Hrvatske pritom napominje kako se radi o značajnom padu udjela ugovora na određeno vrijeme u odnosu na prethodne godišnje prosjeke, a što je rezultat postroženih uvjeta za sklapanje ugovora o radu na određeno vrijeme izmjenama

Zakona o radu koje su stupile na snagu 1. siječnja 2023. Štoviše, prvi mjesečni podaci za 2024. pokazuju daljnji trend pada udjela ovih ugovora u svim sklopljenim ugovorima o radu.

Nadalje, pravobraniteljica, u odnosu na prekarni rad u sektoru obrazovanja ističe njegovu visoku zastupljenost zbog broja sklopljenih ugovora o radu na određeno vrijeme u djelatnosti obrazovanja, od kojih su 90,5 % sklopile žene, što upućuje na izrazitu rodnu segregiranost u obrazovnom sektoru (str. 38). Slijedom ovih navoda, Vlada Republike Hrvatske želi ukazati kako je člankom 107. stavkom 11. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi („Narodne novine“, br. 87/08., 86/09., 92/10., 105/10. - ispravak, 90/11., 5/12., 16/12., 86/12., 126/12. - pročišćeni tekst, 94/13., 152/14., 7/17., 68/18., 98/19., 64/20., 151/22., 155/23. i 156/23.), propisano da se, među ostalim, iznimno radni odnos može zasnovati ugovorom o radu i bez natječaja, na određeno vrijeme, kada obavljanje poslova ne trpi odgodu, do zasnivanja radnog odnosa na temelju natječaja ili na drugi propisani način, ali ne dulje od 60 dana. Nadalje, Vlada Republike Hrvatske ukazuje kako se, prema podacima kojima raspolaže Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih, većina ugovora o radu na određeno vrijeme u obrazovnom sektoru sklapa upravo u mjesecu rujnu jer s 1. rujnom kalendarske godine započinje nova školska godina, a poslovi vezani uz odgojno-obrazovni proces su poslovi koji ne trpe odgodu.

Nastavno na gore navedeno, Vlada Republike Hrvatske također ukazuje kako je Zakonom o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, propisano da se godišnji plan i program rada za svaku školsku godinu donosi do 7. listopada tekuće školske godine. Godišnjim planom i programom školske ustanove utvrđuje se mjesto, vrijeme, način i izvršitelji poslova, tako da se donošenjem istoga stječu uvjeti za raspisivanje natječaja za radna mjesta i sklapanje ugovora na neodređeno radno vrijeme. Zbog svega navedenoga, Vlada Republike Hrvatske je mišljenja kako se isključivo na osnovu ovoga indikatora bez uzimanja u obzir drugih okolnosti u obrazovnom sektoru, ne može utvrditi izrazita segregiranost u obrazovnom sustavu, posebice i iz razloga što je i prema podacima Državnog zavoda za statistiku sektor obrazovanja među najvećima prema zastupljenosti žena.

Također, Vlada Republike Hrvatske ukazuje na česte situacije u kojima je pojedini učitelj/nastavnik ili stručni suradnik privremeno odsutan zbog bolesti, roditeljnog ili roditeljskog dopusta ili drugih razloga, kada obrazovne ustanove zapošljavaju osobe koje mijenjaju privremeno odsutne radnike koji su zaposleni na neodređeno vrijeme. Zbog svega navedenog, Vlada Republike Hrvatske smatra kako se radi o ugovorima koji se ne bi trebali prikazivati zajedno s ugovorima o radu na određeno vrijeme koji se sklapaju bez opravdanog razloga. Ujedno, Vlada Republike Hrvatske ističe kako bi bilo uputno podatak o pretežitom broju žena s opisanom radno-pravnim statusom analizirati ne zanemarujući činjenicu da učiteljske fakultete upisuje i završava veći broj osoba ženskog spola te ih je ujedno veći broj u sustavu zaposleno, a veći broj ih se i kandidira na svako pojedino radno mjesto.

Nadalje, u dijelu 1.3. „Jaz u plaćama i mirovinama“ (str. 43), te u Sažetku Izvješća (str. 10) pravobraniteljica navodi podatke o velikom jazu u plaćama u razdoblju od 2020. do 2022. te podatke o rodnom jazu u plaćama, koji su rezultat provedenog istraživanja u okviru projekta „Gender Pay Gap in the post-Covid 19 Western Balkans“ (str. 43). Slijedom navedenoga, Vlada Republike Hrvatske ističe potrebu navođenja međunarodno usporedivih podataka koje objavljuje Eurostat, a prema kojima je u 2022. u Republici Hrvatskoj predmetni jaz u plaćama bio 12,5 %, što je malo bolje od prosjeka Europske unije koji je 12,7 %, a puno bolje od nekih najrazvijenijih europskih država. Nadalje, podaci o rodnom jazu u plaćama za Austriju ukazuju na razliku od 18,4 %, za Njemačku 17,7 %, Finsku 15,5 %, Francusku 13,9 %.

U odnosu na brojčane podatke o rodnom jazu u mirovinama (str. 45), Vlada Republike Hrvatske ukazuje kako se navedeni podaci odnose na 2022., te ističe raspoložive podatke za 2023. prema kojima se rodni jaz u mirovinama minimalno smanjio (-0,1 %) u odnosu na prethodno razdoblje. Vlada Republike Hrvatske dodatno ukazuje kako je, prema zadnje dostupnim godišnjim podacima Državnog zavoda za statistiku, prosječna mirovina na dan 31. prosinca 2023. iznosila 491 euro, što je porast u odnosu na prethodno razdoblje za 78 eura. Prosječna mirovina muškaraca iznosila je 540 eura, a prosječna mirovina žena 449 eura, što ukazuje na razliku od 91 eura, odnosno na rodni jaz od 16,9 % u korist prosječne mirovine muškaraca. Vlada Republike Hrvatske dodatno ističe kako je, prema istom izvoru podataka (na dan 31. prosinca 2023.), u Republici Hrvatskoj bilo 1.225.246 korisnika/ca mirovine, čime se broj korisnika u odnosu na ranije razdoblje smanjio za gotovo 2.500 osoba odnosno za 0,2 %. Struktura osoba u mirovini po spolu je pritom ostala ista te su 54 % činile žene (659.747), a 46 % muškarci (565.499).

U dijelu 1.4. „Zaključno razmatranje i preporuke“ pravobraniteljica preporukom br. 3 preporučuje poduzimati mjere u cilju većeg broja sklopljenih ugovora o radu na neodređeno vrijeme i provoditi kontrole opravdanosti sklapanja ugovora na određeno vrijeme (str. 47), Vlada Republike Hrvatske ističe kako je Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o radu („Narodne novine“, broj 151/22.), uveden niz mjera za sprječavanje neopravdano sklopljenih ugovora o radu na određeno vrijeme, obzirom da je to bio najvažniji reformski cilj izmjena navedenoga Zakona, koji je proizlazio kako iz nacionalnih strateških dokumenata (Nacionalna razvoja strategija do 2030. godine, Nacionalni program oporavka i otpornosti 2021. – 2026.), tako i iz novih europskih direktiva (Direktiva 2019/1152 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2019. o transparentnim i predvidivim radnim uvjetima u Europskoj uniji). Rezultati ove reforme vidljivi su već u prvoj godini primjene spomenutog Zakona, a u narednim godinama očekuju se još bolji rezultati.

U dijelu 1.7. „Spolno uznemiravanje“, točki 1.7.1. „Zaključno razmatranje i preporuke“, pravobraniteljica navodi preporuke, među kojima i preporuku br. 4 koja se odnosi na potrebu, u okviru Zakona o radu, propisivanja minimuma standarda koji moraju preuzeti poslodavci iz svih sektora (državnih/javnih i privatnih), kao i sve obrazovne i ostale institucije, te propisivanja obveze poslodavaca preuzimanja i ugrađivanja navedenih minimalnih standarda u jedinstvene interne pravne akte, bez obzira na broj zaposlenih osoba (str. 67). U odnosu na ovu preporuku, Vlada Republike Hrvatske ukazuje kako nije jasno na koga se ista odnosi, budući da se Zakon o radu u ovom dijelu ne odnosi na državnu službu, a preporučeni minimalni standardi koje bi trebali poduzeti poslodavci „iz svih sektora (državnih/javnih i privatnih), kao i sve obrazovne i ostale institucije“ koji se predlažu uvesti u Zakon o radu, ocjenjuju se pretjeranima odnosno neadekvatnima za opći propis o radnim odnosima u Republici Hrvatskoj. Slijedom navedenoga, Vlada Republike Hrvatske ističe kako obvezno vođenje disciplinskog postupka nije imanentno Zakonu o radu koji radne odnose uređuje kao ugovorne odnose između poslodavca i radnika (to je nešto što je primjenjivo u državnoj službi). Ujedno, Vlada Republike Hrvatske ukazuje kako u Zakonu o radu postoje minimalni pravni standardi obvezni za sve, budući da su propisani krajnji rokovi za ispitivanje pritužbe i poduzimanje mjera za sprječavanje uznemiravanja, pravo radnika na naknadu plaće za vrijeme prekida rada, tajnost podataka utvrđenih u postupcima i drugo. Također, Vlada Republike Hrvatske ukazuje kako je Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o radu, u okviru uređenja zaštite dostojanstva radnika, propisana obveza poslodavca koji zapošljava najmanje 20 radnika da, uz prethodnu pisanu suglasnost osobe za koju predlaže imenovanje, imenuje jednu osobu, a poslodavac koji zapošljava više od 75 radnika, imenuje dvije osobe različitog spola, koja je osim njega ovlaštena

primati i rješavati pritužbe vezane za zaštitu dostojanstva radnika. Pritom se ostavlja mogućnost da navedene osobe osim iz redova radnika, mogu biti i osobe koje nisu u radnom odnosu kod poslodavca. Vezano uz navedeno, Vlada Republike Hrvatske dodatno ističe da su pravilnike o radu poslodavci već bili dužni uskladiti u roku od šest mjeseci od stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radu, dakle do 1. srpnja 2023., zbog čega se preporuka smatra suvišnom. Dodatno, ukoliko je namjera pravobraniteljice bila proširiti obvezu na sve poslodavce neovisno o broju zaposlenih, Vlada Republike Hrvatske ukazuje da poslodavac koji zapošljava manje od 20 radnika nije dužan donijeti pravilnik o radu kojim bi uređivao pitanja važna za radnike tog poslodavca. S druge strane, Vlada Republike Hrvatske važnom smatra istaknuti i činjenicu da je upravo važeći članak 134. Zakona o radu („Narodne novine“, br. 93/14., 127/17., 98/19., 151/22. i 64/23. - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske), rezultat zajedničkog rada socijalnih partnera (predstavnik radnika i poslodavaca), aktivno uključenih u radnu skupinu koja je pripremala novelu Zakona.

U području 2. „Rodno utemeljeno nasilje“, Vlada Republike Hrvatske primjećuje navod pravobraniteljice prema kojem se izmjenama i dopunama prekršajnog Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji predlažu propisati veće kazne za nasilje u prekršajnim postupcima (str. 90), slijedom čega Vlada Republike Hrvatske želi pojasniti kako je Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji („Narodne novine“, br. 70/17., 126/19., 84/21., 114/22. i 36/24.), dio prekršajnog zakonodavstva.

Nadalje, u dijelu 2.1. „Nasilje u obitelji“, u točki 2.1.6. „Postupanje policije i pravosuđa prema žrtvama nasilja u obitelji“, Vlada Republike Hrvatske primjećuje kako pravobraniteljica u primjeru 4 (Kršenje mjere opreza zabrane prilaska; Ekonomsko nasilje, str. 110), među ostalim, navodi činjenice kojima ukazuje na, prema njenom mišljenju, jednom od najgorih i najbrutalnijih slučajeva kršenja prava žrtava od strane policije u praksi pravobraniteljice te vrlo grubim povredama Istanbulske konvencije od strane policije te navodi kako je policiji uputila upozorenja i preporuke koje je policija odbila na način da je zaključeno kako je pravobraniteljica izvela pogrešne zaključke vezano uz postupanje policije u predmetnom slučaju.

Vezano uz ove navode, Vlada Republike Hrvatske ističe kako je pravobraniteljica Ministarstvu unutarnjih poslova dostavila upozorenje i preporuke (Ev. br. PRS 03-02/23-46, od 17. srpnja 2023.), nakon čega je dana 8. i 9. kolovoza 2023. Ravnateljstvo policije provelo izvanredni nadzor rada u Policijskoj upravi šibensko-kninskoj. Provedenim nadzorom ispitani su navodi pritužiteljice na koje se u upozorenjima i preporukama referira pravobraniteljica te je utvrđeno kako tijekom postupanja policijskih službenika Policijske uprave šibensko-kninske, pritužiteljica nije policijskim postupanjem dovedena u nepovoljan diskriminirajući položaj zbog svojeg spola, slijedom čega je i dostavljen odgovor pravobraniteljici. Ujedno, nije utvrđena niti disciplinska odgovornost policijskih službenika Policijske uprave šibensko-kninske. Nadalje, Vlada Republike Hrvatske ističe kako je pritužiteljica naknadno putem opunomoćenog odvjetnika podnijela pritužbu Povjerenstvu za rad po pritužbama, u kojoj se pritužila na rad i postupanje policijskih službenika Policijske uprave šibensko-kninske. Vezano uz navedeno postupanje Vlada Republike Hrvatske ukazuje da je člankom 5.c Zakona o policiji („Narodne novine“, br. 34/11., 130/12., 89/14., 151/14., 33/15., 121/16., 66/19. i 155/23.), propisan rad odnosno postupanje predmetnog Povjerenstva u postupku rješavanja pritužbi građana na rad policije. Povjerenstvo čini devet predstavnika građana koje imenuje i razrješava Hrvatski sabor na prijedlog Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Hrvatskoga sabora. Spomenute predstavnike građana, na javni poziv, predložile su organizacije civilnog društva, organizacije stručne javnosti i nevladine

organizacije ili su se osobno javili na javni poziv. Nadalje, Vlada Republike Hrvatske ističe da je u odnosu na predmetni slučaj, Povjerenstvo za rad po pritužbama donijelo odluku br. PRP-119/2023, od 27. listopada 2023., o neutemeljenosti pritužbe uvažavajući činjenicu da je većina pritužbenih navoda neutemeljena, dok je manji dio nepotvrđen. Također, Povjerenstvo je uvidom u cjelokupni predmet utvrdilo kako su policijski službenici Policijske uprave šibensko-kninske postupali nepristrano, sukladno zakonskim propisima i policijskim ovlastima te kako svojim postupanjem nisu narušili prava i slobode podnositeljice pritužbe, a samim time potvrđen je zaključak iz Izvješća o provedenom izvanrednom nadzoru rada policijskih službenika Policijske uprave šibensko-kninske koje je sačinilo Ravnateljstvo policije.

Nastavno na navedeno, Vlada Republike Hrvatske smatra važnim naglasiti sljedeće zaključke navedene Odluke prema kojima su policijski službenici dana 2. lipnja 2023. na spomenutoj adresi postupali zakonito, sukladno odredbama Zakona o policijskim poslovima i ovlastima („Narodne novine“, br. 76/09., 92/14. i 70/19.) te Protokola o postupanju u slučajevima nasilja u obitelji. Nadalje, izdavanjem mjere opreza podnositeljici pritužbe policijski službenici zakonito su primijenili odredbu članka 130. stavka 6. Prekršajnog zakona („Narodne novine“, br. 107/07., 39/13., 157/13., 110/15., 70/17., 118/18. i 114/22.), a svojim postupanjem nisu ulazili u imovinsko pravne odnose članova obitelji te policijski službenici prilikom svog postupanja nisu mogli ignorirati kršenje zakonskih propisa od strane podnositeljice pritužbe jer bi u protivnom ulazili u područje kaznene ili disciplinske odgovornosti. Slijedom navedenoga, Vlada Republike Hrvatske ukazuje na neprikladnost navoda o postupanju policije u konkretnom slučaju.

Nadalje, Vlada Republike Hrvatske primjećuje kako pravobraniteljica u primjeru 7. Rodno utemeljeno nasilje – Nanošenje teške tjelesne ozljede (str. 112 -113) ističe kako se pravobraniteljici pritužila jedna pritužiteljica na postupanje policijskih službenika navodeći kako joj je zet nanio teške tjelesne ozljede, te kako je nadležna policijska postaja nakon intervencije oboje teretila temeljem kršenja odredbi Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira („Narodne novine“, br. 41/77., 52/87., 47/89., 55/89., 5/90. - pročišćeni tekst, 30/90. - ispravak, 47/90., 29/94., 114/22. i 47/23.) te da je iz dokumentacije policije proizlazilo kako se incident dogodio za vrijeme odvijanja sudskog ročišta zbog podjele bračne stečevine između kćerke pritužiteljice i njenog bivšeg supruga, a koje ročište je održano van sudnice. Vezano uz navode oko ovoga konkretnog slučaja Vlada Republike Hrvatske ističe kako je policija uslijed narušavanja javnog reda i mira (vikom i galamom kao i fizičkim sukobom na javnom mjestu), protiv ženske osobe kao i njenog bivšeg zeta podnijela optužni prijedlog nadležnom Općinskom sudu, koji još nije okončan. Ujedno, Vlada Republike Hrvatske ukazuje na činjenicu da je naknadno zaprimljena bolnička prijava iz zdravstvene ustanove iz koje je bilo vidljivo kako je ženska osoba u navedenom događaju zadobila teške tjelesne ozljede, zbog čega je po nalogu nadležnog Općinskog državnog odvjetništva provedeno kriminalističko istraživanje, a po njegovu završetku istima je dostavljeno Posebno izvješće, dok državnoodvjetnička odluka još uvijek nije donesena. Slijedom navedenoga, Vlada Republike Hrvatske smatra neutemeljenim zaključak kako je u predmetnom slučaju došlo do spolne diskriminacije prilikom intervencije policije u odnosu na žensku osobu budući da su se usko gramatički i mimo duha i intencije zakonodavca tumačile odredbe Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira, koje štite žene od rodno utemeljenog nasilja, što je posljedično dovelo do izjednačavanja počinitelja nasilja i žrtve, kao i na navod kako se Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, treba primijeniti i na bivše srodnike po tazbini. Vlada Republike Hrvatske smatra važnim pojasniti razlog postupanja policijskih službenika u odnosu na žensku osobu i njenog bivšeg zeta po Zakonu o prekršajima protiv javnog reda i mira, a ne po Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji. Naime, osnova ovakvog postupanja nalazi se u činjenici kako je pravomoćnom sudskom presudom razveden brak

između kćeri pritužiteljice i njenog supruga čime je prestala i tazbinska veza između pritužiteljice i njenog zeta tj. odnos punica - zet pa se s obzirom na odredbe iz članka 8. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, na iste nisu mogle primijeniti odredbe iz tog propisa već iz Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira. Utemeljenje ovakvom tumačenju Vlada Republike Hrvatske nalazi u nedvosmislenoj odredbi članka 47. stavka 2. Obiteljskog zakona („Narodne novine,“ br. 103/15., 98/19., 47/20., 49/23. - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske i 156/23.), prema kojem brak prestaje poništenjem ili razvodom kad odluka suda o poništenju ili razvodu postane pravomoćna, a čime je u ovom slučaju prestankom tazbinskog srodstva prestao i pravni učinak koji iz njega proizlazi. Nastavno, Vlada Republike Hrvatske ukazuje da je odredbama Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, jasno propisano na koje se osobe Zakon primjenjuje, među kojima, i na srodnike po tazbini, dok je tazbinsko srodstvo odnos koji se uspostavlja samo sklapanjem braka i to između jednog bračnog druga i krvnih srodnika drugog bračnog druga, a postojanje takvog oblika srodstva ujedno je i odlučna činjenica prekršaja nasilja u obitelji kao *delicta propria*. Prema važećem Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji, bivši srodnici po tazbini nisu ni u jednom od definiranih odnosa članova obitelji, a niti Zakon sadrži odredbu kojom je propisano da su bivši srodnici po tazbini izjednačeni s bivšim bračnim drugovima koje Zakon štiti, te ih se ne može obuhvatiti primjenom analogije. U prekršajnom pravu, kao dijelu kaznenog prava, primjena analogije je zabranjena i u suprotnosti s načelom zakonitosti pa se krug osoba na koje se Zakon odnosi, ne može proširiti temeljem sličnosti s postojećim. Iz svih navedenih razloga, Vlada Republike Hrvatske stajališta je kako su policijski službenici u ovom slučaju objektivno utvrdili obilježja prekršaja te, sukladno zakonskim propisima i policijskim ovlastima, protiv zatečenih osoba pokrenuli odgovarajuće postupke.

Nadalje, u točki 2.1.7. „Postupanje Hrvatskog zavoda za socijalni rad prema žrtvama nasilja u obitelji“, pravobraniteljica ističe svoje sudjelovanje na regionalnim edukacijama koje je organiziralo Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike i Državna škola za javnu upravu, a u okviru projekta „Zaustavimo nasilje nad ženama i nasilje u obitelji - Za nasilje nema opravdanja“ (str. 114). Vezano uz navedeni projekt pravobraniteljica u fusnoti 161 navodi kako se projekt provodio od 25. studenoga 2020. do 30. studenoga 2023. Slijedom ovih navoda Vlada Republike Hrvatske ističe kako je Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike predmetni projekt, a koji je sufinanciran iz Europskog socijalnog fonda u okviru Operativnog programa „Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020.“ provodilo u razdoblju od 25. studenoga 2019. do 30. studenoga 2023.

U području 4. „LGBTIQ osobe“, dijelu 4.1. „Diskriminacija temeljem spolne orijentacije“, točki 4.1.2. „Fizički integritet i kaznena djela motivirana mržnjom“, pravobraniteljica ističe kako, unatoč normativnoj poziciji Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, kao središnjeg tijela za prikupljanje i objavu podataka o zločinu iz mržnje, ovi podaci nisu bili dostupni (str. 141). Slijedom navedenoga, Vlada Republike Hrvatske ističe kako je Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, sukladno odredbama Protokola o postupanju u slučaju zločina iz mržnje („Narodne novine“, broj 43/21.), podatke za 2023. prikupio od nadležnih tijela te iste prezentirao na sastanku Radne skupine za praćenje zločina iz mržnje, 29. ožujka 2024. Odmah po usvajanju na sastanku Radne skupine podaci su objavljeni na mrežnoj stranici Ureda, a pravobraniteljici potpuni i detaljni podaci dostavljeni dopisom, od 29. ožujka 2024. (KLASA: 004-03/24-06/1, URBROJ: 50450-01/15-24-6).

Nadalje, u točki 4.2.1. „Zaključno razmatranje i preporuke“ pravobraniteljica navodi preporuku Europske komisije protiv rasizma i netolerancije (ECRI), koja se među ostalim odnosi na uključivanje spolne orijentacije i rodnog identiteta u sve članke Kaznenog zakona koji se bave govorom mržnje i zločinom iz mržnje (str. 148). Nastavno na ove navode,

Vlada Republike Hrvatske želi ukazati kako je Kaznenim zakonom („Narodne novine, br. 125/11., 144/12., 56/15., 61/15. - ispravak, 101/17., 118/18., 126/19., 84/21., 114/22., 114/23. i 36/24.), u Glavi osmoj (VIII.) Značenje izraza u Kaznenom zakonu, već propisano da je zločin iz mržnje kazneno djelo počinjeno zbog rasne pripadnosti, boje kože, vjeroispovijesti, nacionalnog ili etničkog podrijetla, jezika, invaliditeta, spola, spolnog opredjeljenja ili rodnog identiteta druge osobe (članak 87. stavak 21. Kaznenog zakona). Vlada Republike Hrvatske također ukazuje kako članak 325. stavak 1. Kaznenog zakona, propisuje da će se kaznom zatvora do tri godine kazniti tko putem tiska, radija, televizije, računalnog sustava ili mreže, na javnom skupu ili na drugi način javno potiče ili javnosti učini dostupnim letke, slike ili druge materijale kojima se poziva na nasilje ili mržnju usmjerenu prema skupini ljudi ili pripadniku skupine zbog njihove rasne, vjerske, nacionalne ili etničke pripadnosti, jezika, podrijetla, boje kože, spola, spolnog opredjeljenja, rodnog identiteta, invaliditeta ili kakvih drugih osobina.

Dodatno, u odnosu na preporuku pravobraniteljice nadležnim tijelima na prelazak, u što kraćem roku, na najnoviju verziju Međunarodne klasifikacije bolesti ili MKB-11, usvojenu na 72. zasjedanju Svjetske zdravstvene skupštine prije četiri godine (str. 149), Vlada Republike Hrvatske želi istaknuti kako Ministarstvo zdravstva u suradnji s Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo, u okviru suradnje sa Svjetskom zdravstvenom organizacijom, kontinuirano radi na pripremama na prelazak na MKB-11 klasifikaciju bolesti.

Nadalje, u području 8. „Rizici višestruke diskriminacije“, dijelu 8.2. „Žene s invaliditetom“, pravobraniteljica navodi kako je trenutno na snazi Odluka o donošenju Nacionalnog plana izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom za razdoblje od 2021. do 2027. godine (str. 190). Nadalje, u točki 8.2.1. „Zaključno razmatranje i preporuke“, pravobraniteljica ističe više preporuka, među kojima i preporuku br. 5., koja se odnosi na prikupljanje rodno segregiranih podataka pri izvještavanju o pokazateljima u Nacionalnom planu izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom za razdoblje od 2021. - 2027. i Akcijskom planu izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom za razdoblje od 2021. - 2024., a sukladno članku 17. Zakona o ravnopravnosti spolova („Narodne novine“, br. 82/08., 20/12. - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske i 69/17.) (str. 196). Slijedom ovih navoda Vlada Republike Hrvatske ističe kako je Odluku o donošenju Nacionalnog plana Vlada Republike Hrvatske donijela 23. prosinca 2021. te ujedno ukazuje na nemogućnost prikupljanja rodno segregiranih podataka kod svih aktivnosti, primjerice kod aktivnosti usmjerenih poboljšanju izgrađenog pristupačnog okruženja i prijevoza, sadržaja javnog života te jačanja sigurnosti u kriznim situacijama.

U području 11. „Ravnopravnost spolova i tražitelji/ce međunarodne i privremene zaštite“, pravobraniteljica navodi kako je u svibnju 2022. Odbor ministara Vijeća Europe prihvatio Preporuku CM/Rec (2022)17 o zaštiti prava žena i djevojčica migrantica, izbjeglica i tražiteljica azila (str. 238). Slijedom ovog navoda Vlada Republike Hrvatske smatra potrebnim istaknuti kako Republika Hrvatska temu zaštite prava migrantica, izbjeglica i tražiteljica azila smatra izuzetno važnom te je, uvažavajući navedeno, Ured za ravnopravnost spolova navedenu preporuku preveo na hrvatski jezik i javno predstavio povodom obilježavanja Međunarodnog dana žena. Hrvatsko izdanje ove preporuke dostupno je na web stranici Ureda za ravnopravnost spolova isto kao i informativni letak o mogućnostima zaštite i o dostupnim uslugama žrtvama rodno utemeljenog nasilja dostupan na hrvatskom, engleskom, farski, arapskom, turskom, kurdskom, francuskom, urdu i ukrajinskom jeziku.

Nadalje, u okviru ovoga područja pravobraniteljica navodi kako je azil odobren za 43 osobe (25 osoba muškog spola ili 58 % i 18 osoba ženskog spola ili 42 %), dok je u 2023. supsidijarna zaštita odobrena za 2 osobe muškog spola (str. 239). Slijedom navedenoga, Vlada Republike Hrvatske ukazuje kako su relevantni statistički podaci dostupni na mrežnim stranicama Ministarstva unutarnjih poslova (poveznica: <https://mup.gov.hr/pristup-informacijama-16/statistika-228/statistika-trazitelji-medjunarodne-zastite/283234>) te ističe da je u 2023. azil odobren za ukupno 50 osoba, od kojih je 27 osoba muškog spola (54 %) te 23 osobe ženskog spola (46 %), a supsidijarna zaštita odobrena je dvjema osobama muškog spola. U tom smislu, Vlada Republike Hrvatske ukazuje i na netočne navode pravobraniteljice o brojčanim pokazateljima vezanim uz azil i supsidijarnu zaštitu navedenim u okviru ove točke na str. 241 te u točki 11.1. „Zaključno razmatranje i preporuke“ (str. 246).

Nadalje, u području 13. „Mehanizmi za provedbu Zakona o ravnopravnosti spolova“, dijelu 13.2. „Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske“, pravobraniteljica ukazuje na višegodišnji izostanak strateških dokumenata za borbu protiv diskriminacije te promicanje ravnopravnosti spolova posebno ističući Nacionalni plan zaštite i promicanja ljudskih prava i suzbijanja diskriminacije te Nacionalni plan za ravnopravnost spolova te kao posljedicu primjećuje zastoj u provedbi Nacionalne politike za ravnopravnost spolova, posebice na razini jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (str. 263). Vezano uz ove navode pravobraniteljice, Vlada Republike Hrvatske podsjeća kako je izrada akata strateškog planiranja temeljena na odredbama Zakona o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske („Narodne novine“, br. 123/17. i 151/22.) te Nacionalne razvojne strategije Republike Hrvatske do 2030. godine („Narodne novine“, broj 13/21.), koje odredbe predstavljaju polazište za izradu akata strateškog planiranja, među kojima i nacionalnih planova. Sijedom navedenoga Vlada Republike Hrvatske ističe kako su Nacionalni plan zaštite i promicanja ljudskih prava i suzbijanja diskriminacije i Nacionalni plan za ravnopravnost spolova doneseni početkom 2023., odnosno nakon što su ranije izrađeni prijedlozi dokumenata usklađeni s metodološkim zahtjevima predmetnih propisa.

Pravobraniteljica nadalje iznosi mišljenje kako su u sadržajima donesenih strateških akata i provedbenih akcijskih planova problematika zaštite i promicanja ravnopravnosti spolova i prava LGBTIQ osoba, kao i mjere za adresiranje različitih oblika rodno utemeljenog nasilja zastupljene ispod potrebne razine (str. 263). Slijedom navedenoga, Vlada Republike Hrvatske ističe kako je radi sagledavanja pitanja LGBTIQ osoba u punom opsegu, odnosno iz perspektive promicanja ravnopravnosti spolova i zaštite ljudskih prava, nadležnost nad ovim pitanjima podijeljena između Ureda za ravnopravnost spolova i Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina. Vlada Republike Hrvatske dodatno ističe kako je Akcijskim planom za provedbu Nacionalnog plana za ravnopravnost spolova za razdoblje do 2024. godine, predviđena mjera 1.1. Organizirati javna događanja s ciljem podizanja razine znanja i svijesti o ravnopravnosti spolova, koja uključuje i organiziranje aktivnosti za podizanje razine svijesti i znanja i o pravima LGBTIQ osoba. Nadalje, Vlada Republike Hrvatske dodatno ističe suradnju dvaju Ureda pri izradi akata strateškog planiranja usmjerenih zaštiti i promicanju prava LGBTIQ osoba, odnosno sudjelovanje predstavnica Ureda za ravnopravnost spolova u Radnoj skupini za izradu Akcijskog plana za suzbijanje diskriminacije pri Uredu za ljudska prava i prava nacionalnih manjina.

Vezano uz primjedbu pravobraniteljice o potrebi ažuriranja Smjernica za izradu Planova djelovanja za promicanje i uspostavljanje ravnopravnosti spolova te dostave istih obveznicima izrade Planova djelovanja (str. 264 - 265), Vlada Republike Hrvatske ističe kako su Smjernice izrađene i dostupne tijelima koja su u obvezi izrade Planova. Dodatno, Vlada

Republike Hrvatske ističe kako nadležni Ured za ravnopravnost spolova redovito surađuje i komunicira s tijelima obveznicima donošenja Planova djelovanja prije davanja suglasnosti za donošenje istih, sukladno članku 11. stavku 4. Zakona o ravnopravnosti spolova („Narodne novine“, br. 82/08. i 69/17.).

U odnosu na navode pravobraniteljice vezane uz županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova (str. 265, fusnota 470), Vlada Republike Hrvatske ističe kako su, sukladno članku 28. stavku 1. Zakona o ravnopravnosti spolova, jedinice područne (regionalne) samouprave i Grad Zagreb u obvezi osnivati i, sukladno predloženom programu rada, osiguravati uvjete i sredstva za rad povjerenstava za ravnopravnost spolova u županijama i Gradu Zagrebu. Budući da je zakonska obveza Ureda za ravnopravnost spolova koordinacija rada županijskih povjerenstava Vlada Republike Hrvatske ističe kako Ured za ravnopravnost spolova, prema potrebi, županijskim skupštinama dostavlja podsjetnike i požurnice o potrebi imenovanja povjerenstava.

U okviru ovoga područja, dijela 13.3. „Zaključno razmatranje i preporuke“ pravobraniteljica iznosi više preporuka, među kojima i preporuku br. 2 vezanu uz provođenje sustavne edukacije radi jačanja kapaciteta državne uprave za provedbu načela ravnopravnosti spolova u svakodnevnom radu i kreiranju rodno osjetljivih javnih politika te preporuku br. 5 kojom preporučuje osiguravanje dostatnih financijskih sredstava za rad povjerenstva za ravnopravnost spolova (str. 266). Slijedom danih preporuka Vlada Republike Hrvatske ukazuje kako se u okviru državne uprave posebna pažnja posvećuje edukacijama o tematici ravnopravnosti spolova, posebice vezano uz uvođenje perspektive rodne ravnopravnosti u javne politike te se, u okviru Državne škole za javnu upravu, kontinuirano niz godina provodi specijalizirani program pod nazivom „Ravnopravnost spolova“ namijenjen svim zainteresiranim državnim službenicima. U odnosu na preporuku br. 5 vezanu uz osiguravanje financijskih sredstava za rad povjerenstava za ravnopravnost spolova, Vlada Republike Hrvatske podsjeća kako su, sukladno Zakonu o ravnopravnosti spolova, osnivanje i rad povjerenstava za ravnopravnost spolova u nadležnosti jedinica lokalne i (područne) regionalne samouprave te se financijska sredstva za njihov rad osiguravaju u proračunu predstavničkih tijela lokalne odnosno područne (regionalne) samouprave sukladno važećim zakonskim propisima.

U području 14. „Zakoni i propisi - Inicijative pravobraniteljice“, dijelu 14.14. „Nacrt prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Obiteljskog zakona“ (str. 276 - 277), pravobraniteljica navodi kako je predložila da u slučajevima iz članka 119. stavka 2. Obiteljskog zakona, treba imati u vidu i eventualnu činjenicu postojanja nasilja u obitelji (između roditelja) te osigurati da se u takvim slučajevima niti na koji način ne smije ugroziti sigurnost roditelja koji je bio žrtva, što je djelomično prihvaćeno. U odnosu na ovaj navod Vlada Republike Hrvatske ističe kako je navedeni prijedlog pravobraniteljice djelomično prihvaćen prilikom zadnjih izmjena i dopuna Obiteljskog zakona, kojima je propisano da su roditelj i druge osobe koje stanuju s djetetom i skrbe se o djetetu dužne omogućiti djetetu ostvarivanje osobnih odnosa s roditeljem s kojim ne stanuje te se suzdržavati od svakog ponašanja koje bi otežavalo ostvarivanje osobnih odnosa djeteta s tim roditeljem, osim ako ostvarivanje osobnih odnosa djeteta s drugim roditeljem nije u interesu djeteta. Ujedno, Vlada Republike Hrvatske ukazuje kako se navedenom izmjenom jača zaštita prava i interesa djeteta, kao i da je predmet uređenja te odredbe upravo održavanje osobnih odnosa djeteta s roditeljem te je u okviru toga svakako neophodno osigurati odgovarajuću razinu zaštite djetetu u svakom slučaju kada ostvarivanje osobnih odnosa djeteta s drugim roditeljem nije u interesu djeteta, pa tako i u slučaju nasilja u obitelji.

Nadalje, u odnosu na navode pravobraniteljice da nisu prihvaćene njene primjedbe da se preispita opravdanost potpunog isključenja obiteljske medijacije u slučaju saznanja o obiteljskom nasilju te prijedlog da se odredba o obveznom savjetovanju drugačije uredi, Vlada Republike Hrvatske ističe kako se postupak obiteljske medijacije mora temeljiti na dobrovoljnosti, spremnosti na suradnju sudionika i namjeri da se postigne sporazum, uz istovremeno osiguranje preduvjeta za sigurno i ravnopravno sudjelovanje, što kod samoga postojanja tvrdnje o obiteljskom nasilju nije ostvareno i ukazuje da nije moguće ravnopravno sudjelovanje sudionika te dovodi u pitanje njihovu sigurnost, zaštitu i prava. U postupcima u kojima se rješavaju obiteljski sporovi prvenstveno je potrebno osigurati sigurnost i zaštitu žrtava nasilja u obitelji. Glavna svrha postupka obiteljske medijacije je postizanje plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi i drugih sporazuma u vezi s djetetom te u istom postupku stranke nastoje sporazumno riješiti spor iz obiteljskih odnosa. Ujedno, Vlada Republike Hrvatske napominje kako prijedlog pravobraniteljice vezan za izmjenu odredbe o obveznom savjetovanju Obiteljskog zakona na način da isti postupak uredi analogno kao obiteljska medijacija nije bio prihvaćen. Pritom Vlada Republike Hrvatske ističe kako je obvezno savjetovanje postupak koji se provodi u propisanim slučajevima, a obiteljska medijacija se temelji na načelu dobrovoljnosti. Obvezno savjetovanje se provodi radi pomoći članovima obitelji da donesu sporazumne odluke o obiteljskim odnosima vodeći posebnu brigu o zaštiti obiteljskih odnosa u kojima sudjeluje dijete te o pravnim posljedicama nepostizanja sporazuma i pokretanju sudskih postupaka u kojima se odlučuje o osobnim pravima djeteta. Obvezno savjetovanje sastavni je dio postupka radi donošenja odluke o skrbi za dijete, kao i o drugim postupcima te se time daje roditeljima mogućnost da se dogovore o svim bitnim odlukama o obiteljskim odnosima, kako bi ukoliko postoji suglasnost postigli odgovarajući dogovor prihvatljiv za oboje roditelja. Ukoliko postoje saznanja o nasilju u obitelji, zadnjim izmjenama i dopunama Obiteljskog zakona je uređeno da se u tom slučaju u postupku obveznog savjetovanja zakazuju i provode odvojeni razgovori sa strankama, čime se pruža sigurnost strankama, međutim potpunim isključivanjem obiteljskog savjetovanja bi se onemogućilo roditelje da svojom odlukom uredi svoje odnose i postignu dogovor.

Nadalje, Vlada Republike Hrvatske primjećuje kako se dio primjedbi i prijedloga pravobraniteljice odnosio na preporuke GREVIO-a vezane uz Istanbulsku konvenciju u odnosu na građanske posljedice prisilnih brakova (str. 276) te uspostavu sustava prikupljanja podataka o ranim i prisilnim brakovima i praćenju trendova u tom području (str. 277). U odnosu na navedene primjedbe i prijedloge Vlada Republike Hrvatske ističe kako isti nisu bili prihvaćeni s obzirom na to da nisu bili predmet izmjena i dopuna Obiteljskog zakona temeljenih na Odluci Ustavnog suda Republike Hrvatske U-I-3941/2015 i dr., od 18. travnja 2023., u svrhu otklanjanja pravnih praznina i opasnosti za zaštitu prava građana, posebno djece te posebice uzimajući u obzir kratko vremensko razdoblje u kojem je bilo neophodno urediti odredbe Obiteljskog zakona koje su dijelom ili u cijelosti ukinute navedenom Odlukom Ustavnog suda Republike Hrvatske te koje su trebale stupiti na snagu u trenutku prestanka važenja ukinutih odredbi.

Vezano za poglavlje IV. „Financijsko poslovanje“, Vlada Republike Hrvatske primjećuje kako je pravobraniteljica postupila sukladno obvezi temeljem Zakona o fiskalnoj odgovornosti i Uredbe o sastavljanju i predaji Izjave o fiskalnoj odgovornosti i izvještaja o primjeni fiskalnih pravila („Narodne novine“, broj 95/19.) te je uz Izvješće dostavljena i Izjava o fiskalnoj odgovornosti za 2023. te popunjen Upitnik o fiskalnoj odgovornosti temeljem kojeg je dostavljan obrazac Izjave 1.a. Ujedno, Vlada Republike Hrvatske primjećuje kako Izvješće ne sadrži godišnji izvještaj o izvršenju financijskog plana sukladno članku 86. stavku 6. Zakona

o proračunu („Narodne novine“, broj 144/21.) i članku 52. stavku 10. Pravilnika o polugodišnjem i godišnjem izvještaju o izvršenju proračuna i financijskog plana („Narodne novine“, broj 85/23.).

Za svoje predstavnike, koji će u vezi s iznesenim mišljenjem biti nazočni na sjednicama Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela, Vlada je odredila ministra rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike Marina Piletića, potpredsjednika Vlade Republike Hrvatske i ministra unutarnjih poslova dr. sc. Davora Božinovića, potpredsjednika Vlade Republike Hrvatske i ministra financija dr. sc. Marka Primorca, ministra pravosuđa, uprave i digitalne transformacije Damira Habijana, ministra znanosti, obrazovanja i mladih dr. sc. Radovana Fuchsa, ministra zdravstva dr. sc. Vilija Beroša, dr. med. i državne tajnike Mariju Pletikosu, Margaretu Mađerić, dr. sc. Irenu Petrijević, Tomislava Bilandžića, Nevenku Lastrić-Đurić, Stipu Župana, dr. sc. Terezu Rogić Lugarić, dr. sc. Davora Zoričića, Ivana Crnčeca, Stipu Mamića, dr. sc. Ivu Ivanković, Zrinku Mužinić Bikić, Tomislava Dulibića, dr. sc. Mariju Bubaš, dr. med. i dr. sc. Irenu Hrštić, dr. med.

 PREDSJEDNIK
mr. sc. Andrej Plenković